

BULGURDAĞDAKİ SONDAJLARIN NETİCELERİ

Adana bölgesinde Temmuz 15, 1960 ta petrolün bulunmasını müteakip Bulgurdağ No. 1 keşif kuyusu Ağustos 10 da potansiyel istihsal kapasitesi günde 1200 varil, veya senede 55,000 ton, temiz ve yüksek kaliteli petrol olan bir istihsal kuyusu olarak tamamlanmıştır. Bulgurdağ sahasından elde edilen petrol nümuneleri üzerinde yapılan laboratuvar analizleri API gravitesinin 37.4° ve ihtiva ettiği kü-kürt miktarının da sadece 0.0014 nisbetinde olduğunu göstermiştir.

Bulgurdağda petrolün keşfini müteakip sahanın petrolü olan kısmının hudutlarını ve kabili istihsal petrol rezervini tesbit edilemek için Mobil Exploration Mediterranean Inc. bu sahada dört inkişaf kuyusu daha açmıştır. Bunların ilki Bulgurdağ No. 2 olup sahanın güney yamaçında açılmış ve 1777 metre nihai derinliğe indirildikten sonra petrolün hazne taşından kuyuya girişini kolaylaştırmak için asitlenmiştir. Bu kuyuda yapılan istihsal tecrübeleri potansiyel istihsal kapasitesinin günde 1600 varil veya yılda 77,750 metrik ton olduğunu göstermiştir.

Bu ümitlendirici neticelerden sonra sahanın kuzey yamaçında Bulgurdağ No. 3 kuyusu açıldı. Fakat bu kuyudan alınan neticeler son derece ümit kırıcı oldu. Bulgurdağ No. 3 inkişaf kuyusunda 1750 metreye kadar inilmiş fakat petrol bulunmamış ve tuzlu suya girilmiştir. Bulgurdağ sahasında evvelce açılmış olan diğer iki kuyuda petrol taşıyan tabakaya 1415 ile 1570 metreler arasındaki seviyelerde rastlanmıştır. Böylece Bulgurdağ No. 3 ün neticeleri gösteriyor ki petrol terakümü kuzeye doğru ümit edildiği kadar temadi etmiyor. Bu, muhtemelen arazideki bir fay veya petrol taşıyan tabakanın anı ve dik bir yatım yapmasından mütevellit olabilir. Bulgurdağ No. 3 kuyusu Aralık 9, 1960 ta kuru bir kuyu olarak terkedilmiştir.

Bulgurdağ sahasının batı kısmında açılan dördüncü değerlendirme kuyusunda da neticeler ümit kırıcı olmuştur. Petrol taşıyan kalker tabakasına Bulgurdağ No. 4 te 1570 metrede varılmıştır, fakat bu tabakanın hemen altında 1585 met-

Yazan :
Hulûsi BERİNGEN
Yük. Müh.

rede de petrol - tuzlusu kantağına girilmiştir. Bu kuyunun açılması göstermiştir ki petrol taşıyan kalker tabakası sahanın batı yamacında inceliyor ve porositisi ticari miktarda petrol istihsaline elverişli olmayacak kadar azalıyor. Böylece Bulgurdağ No. 4 te kuru bir kuyu olarak tecelli etmiştir.

Sahanın doğu kısmında açılan Bulgurdağ No. 5 inkişaf kuyusundan alınan neticeler nisbeten daha ümitlendiriciydi. Bu kuyuda petrolü tabakaya 1397 metrede vardı, fakat, maalesef perollu kalkerin kalınlığı az olup hemen altında sert ve mesamatsız bir mermer tabakasına girildi ki bu durum haznenin umumî porositisini oldukça azalttı. Asitleme ameliyesinden sonra yapılan ön istihsal tecrübelerinde kuyunun pontasiyel istihsal kapasitesinin günde 640 varil (yılda 21,000 metrik ton) olduğu tesbit edilmiştir. Bu kuyunun ikmalini müteakip Bulgurdağ sahasında inkişaf sondajları durdurulmuştur.

Bulgurdağ sahasında yapılan sondajların umumî neticeleri petrol arama ameliyelerinde temel derslerden biri olan «Kuyu açmadan yer altında neyin mevcut olduğunu bilemezsiniz;» hakikatini bir kere daha isbat etmiştir. En son fenî araştırma usullerinin kullanılmasına rağmen bir petrol sahasının rezervelerini tesbit edebilmek için bugün halâ petrol tabakasına kadar varan kuyular açmağa mülak surette lüzum vardır. Bulgurdağda açılan beş kuyu göstermiştir ki bu sahada sismik etütler sahanın petrolü olan kısmının hudutlarını tahmin ve tesbit edebilmek için lüzumlu malûmatı verememiştir. Filhakika sahanın rezervi ve günlük istihsal kapasitesi hakkında güvenilir bir tahmin yapabilmek için bütün sahaya şamil ve hazne tazyikinde umumî bir düşmeye sebebiyet verecek miktarda petrolün hâzreden çekilmesini deriş eden istihsal tecrübelerinin neticelerini beklemek lâzımdır. En uzun süre boyunca en fazla petrol verimi sağlayacak iktisadi istihsal seviyesini

tâyin için son derece hassasiyetle yapılacak etüdlere ihtiyaç vardır. İlk tecrübelerde elde edilen miktarlar nihai istihsal seviyesini tam olarak göstermezler.

Bulgurdağda elde edilen neticelerin en mühimi, Adana baseninde yüksek kaliteli bir petrolün keşfedilmiş olmasıdır. Bulgurdağda petrol bulununcaya kadar bu bölgede iyi kalitede petrolün mevcudiyeti çok şüpheli görülüyordu. Şimdi Adana bölgesinin bir yerinde petrol bulunmuş olduğuna göre bu bölgenin başka yerlerindeki tabakalarda da petrol bulunabileceğini ümit edebiliriz. Bu düşünceyle Mobil Exploration Mediterranean Türkiye'ye ikinci bir sondaj makinası getirmiş ve Adana basenindeki muhtemel petrol tuzakları üzerinde geniş bir arama sondajları programını tatbika başlamıştır. Mobil Şirketinin 1961 yılı umumî petrol arama programının tatbiki takriben 6.5 milyon dolara malolacaktır.

Mobilin yeni ithal ettiği sondaj makinası 1961 Şubatı iptidalarında Bulgurdağ sahasının 12 kilometre batısındaki muhtemel bir petrol tuzakı olan Dutsuyu mevkinde Dutsuyu No. 1 arama kuyusunu açmağa başlayacaktır. Diğer taraftan Bulgurdağdaki kuyuların açılmasında kullanılmış olan sondaj makinası da Adana şehrinin 35 kilometre doğusunda Ceyhan No. 1 arama kuyusunun açılacağı yere nakledilmektedir.

Böylece iki sondaj makinasını birden çalıştırarak arama sondajlarına hız vermekle Adana bölgesinde, Bulgurdağdan 63 kilometre uzaktaki Mersinde kurulmakta olan yılda 3,200,000 ton kapsiteli rafineriye boru hattı döşemeyi korutacak miktarda rezervi ve ticari potansiyeli olan yeni petrol terakümleri bulmayı ümit etmekteyiz. 1961 yılı sonlarında faaliyete geçeceği ümit edilen bu rafinerinin % 56 hissesi Mobil'e aittir.

İstikbal halâ meçhul ve gayrimuayyen olmakla beraber neticelerin ilerde bizi Türkiye'nin petrol ihtiyacının hiç olmazsa bir kısmını Adana bölgesinden yapılacak istihsal ile karşılayabilmek gayemize ulaştırabileceğini ümit edebiliriz.